

De
forebyggende bestræbelser

ligeoverfor

brødefulde og forsømte børn.

Af FR. STUCKENBERG.

Hensigten med nærværende artikel er i korte træk at gøre rede for de forebyggende bestræbelser ligeoverfor brødefulde og forsømte børn i de stater, hvor en fuldstændig eller væsentlig gennemførelse af institutioner i denne retning har fundet sted. Således slutter den sig til den side 71 optagne artikel om: Betydningen af forebyggende bestræbelser ligeover for forsømte børn. Det er ikke alle de forskellige former, hvorunder de nævnte bestræbelser optræde, som skulle omhandles, men kun de af disse, som lovgivningsmagten selv har besluttet eller i hvert tilfælde sluttet sig til og anerkendt. De stater som her således ville blive omtalte, ere England, Frankrig og Belgien og tildels Unionen i Amerika. Et betydeligt materiale findes i så henseende i den af den protestantiske præst E. ROBIN i Paris nys udgivne bog om dette spørgsmål, hvilken findes omtalt i den foran nævnte artikel i Tidsskriftets nærværende

årgang. Ligeledes har OTHENIN d'HAUSSONVILLE i artikler i flere årgange af „Revue des deux Mondes“ belyst de samme forhold, hvilke for Belgiens vedkommende blandt andet findes behandlede i „Das belgische Gefängniswesen“ af W. STARKE. Foruden hvad dertil lovbestemmelser, officielle rapporter og beretninger meddele, kan endelig henvises til de omfangsrige forhandlinger på den penitentiære kongres i Stockholm om dette spørgsmål. Dette rige og interessante materiale giver imidlertid, når en meget begrænset form, således som i nærværende tilfælde, er nødvendig, ikke få vanskeligheder at overvinde.

Med hensyn til de brugte betegnelser „brødefulde og forsømte børn“ må forudskikkes, at den første omfatter børn, der have begået en forbrydelse; den sidste børn, som ved betleri, skulkeri, omflakken uden at søge hjemmet, ulydighed og trods ligeoverfor forældrenes befalinger vise en forsømt moralsk og intellektuel opdragelse. Hvorimod forældreløse, forladte børn og sådanne, som ved tilfældigheder, som forældres sygdom og afsoning af straf, midlertidig behøve støtte (casual children), i almindelighed overalt forsørges af særlige offentlige institutioner.

Den engelske fredsdommer BARWICK BAKER siger i sit lille skrift „Thoughts after the Congress“: „Alt, hvad vi kunne gøre, er at forebygge eller formindske forbrydelsen i fremtiden; det skete er forbigangen, ene fremtiden er mere eller mindre i vor magt.“ I denne udtalelse ligger den almindelige grundtanke i de voksende bestræbelser, som have betegnet den penitentiære sags udvikling, for gennem straffen at opdrage fangen til et ordnet liv i fri forhold. Denne måtte selvfølgelig lede bestræbelserne hen imod at begynde opdragelsen fremfor alt hos de unge forbrydere og måtte føre til særlige forholdsregler ligeoverfor disse. Men den ovennævnte udtalelse peger videre endnu. Skal nemlig fremtiden blive vor, må bestræbelserne for denne fremtid tage fat så tidligt som muligt, forinden sporene af det forbigangne ere blevne for dybe. Derved bliver arbej-

det mindre vanskeligt også for den lidende part, og sandsynligheden af et godt udbytte vokser. Kunde man altså, istedenfor at vente til forbrydelsen forelå, skaffe sig indflydelse der, hvor selve de slette tilbøjeligheder eller svag villie i forbindelse med uheldige livsforhold vidnede om fare for den indtrædende forbrydelse, var man rykket målet betydelig nærmere. Således skødes lidt efter lidt de rent forebyggende bestræbelser ligeover for brødefulde og for sømte børn frem i forgrunden, og af disse udsprang de omhyggelige og udstrakte forholdsregler, som i flere stater ere i virksomhed og som uimodsigelig betegne det vigtigste trin i den penitentiære sags udvikling i de sidste 20 til 30 år.

En særlig behandling af forbryderiske børn var altså det første skridt i udviklingen, og i så henseende lå det nærmest at foretage en adskillelse af børnene fra de voksne. Dette var alt længe erkendt i Belgien som rigtigt, men man var dog ikke nået længere end til at foretage adskillelsen indenfor fængslets mure. Vel bestemte code pénal af 1810, at anklagede børn under 16 år, som erklæredes for fri, fordi de havde handlet uden skelneevne (*sans discernement*), skulde indsættes i et fængsel (*maison de correction*) til opdragelse. De derimod som havde handlet med skelneevne (*avec discernement*) skulde dømmes ind i et fængsel (*maison de correction*) til straf. Opholdsstedet blev imidlertid det samme som før, og der var endnu ikke tale om særegne anstalter for børnene. Værd er det at lægge mærke til den adskillelse, som her gøres imellem om handlingen er udført med eller uden skelneevne (*avec* eller *sans discernement*). Denne adskillelse, der allerede findes i den franske code pénal af 1791, går nemlig bestandig igen i alle senere bestemmelser om børns behandling ikke blot i Belgien og Frankrig men også indirekte i England, ligesom den har fundet et udtryk i den tyske rigsstraffelovs § 56. Den er ikke begrændset af nogen bestemt alder indenfor den i de forskellige stater fastsatte aldersgrændse for unge forbrydere.

Særlig i Belgien har den fået stor betydning for unge forbryderes behandling derved, at, som alt i en tidligere artikel anført, de belgiske domstole ved hele den penitentiære sags udvikling efterhånden ere førte til at benytte frikendelsen på grund af manglende skelneevne i stort omfang, ligesom de derhen hørende penitentiære institutioner synes udviklede med dette mål for øje. Oplysende er det således, at i 1876 fandtes i anstalterne i Namur 280 drenge, af hvilke 260 vare frifundne og 20 dømte, og 111 piger, af hvilke 97 vare frifundne og 14 dømte. Når ARENAL i en rapport om dette spørgsmål til kongressen i Stockholm fremhæver vanskeligheden ved at bestemme tidspunktet for skelnevneens indtræden, viser også dette betydningen af denne adskillelse, hvorved man bliver i stand til at give individet en langt fyldigere og fuldstændigere opdragelse end gennem en mulig meget kort straf, efter hvis udløb et tilbagefald måtte kunne ventes. En herhen hørende bemærkning gør d'HAUSSONVILLE i en af hans foran nævnte artikler, idet han henleder opmærksomheden på den mere end tilsyneladende modsigelse, der er imellem lovens bestemmelser om mindreårige, hvem den fraskriver mangel på evne til at træffe civilretlige dispositioner, medens den tillægger en langt tidligere alder skelneevne i kriminel henseende.

Den foran nævnte bestemmelse i code pénal af 1810 førte således ikke umiddelbart til særegne anstalters oprettelse, men opmærksomheden for en særegen behandling af børnene bragte syn for, at denne behandling måtte være overvejende pædagogisk, og overbevisningen om denne opdragelses vigtighed førte lidt efter lidt erkendelsen med sig om nødvendigheden af særlige anstalter for unge forbrydere, hvor de mange forskellige hensyn, som måtte tages, først kunde ske fyldest. Forinden Belgien imidlertid nåede såvidt, havde man i juliregeringens første år bygget fængslet *La Petite Roquette* i Paris. Dette var vel egentlig bestemt til kvindefanger og skulde indrettes efter det auburnske system, men under opførelsen forandredes

det til et cellefængsel for brødefulde børn. Loven af 1850, hvorom senere, forandrede forholdene i dette fængsel, der under kejserdømmet lukkedes som korrektionsanstalt og nu i hovedsagen er departemental arresthus for unge forbrydere under anklage eller hvis straffetid er indtil seks måneder. Fik dette fængsel ikke den tiltænkte betydning, så havde dets indretning dog betydningsfulde følger. Striden, som var bleven ført om fængslets indretning til cellefængsel¹⁾, medførte, at man ad privat vej satte sig i bevægelse for at indrette korrektionsanstalter, for brødefulde børn, på landet, hvor disse skulde beskæftiges ved agerbrug. Dette førte til oprettelsen af agerbrugskolonierne i *Meltray* 1839 og senere Val d'Yèvre med mange flere. Derved slap sagens ordning for en del ud af statens hånd, og endnu er det ikke lykkedes at bringe nogen ensartethed tilveje mellem de 40 private og 12 statsanstalter, som findes i Frankrig.

I Belgien var imidlertid udviklingen skreden sikkert frem, og samtidig med at man i 1847 kunde tage den første korrektionsanstalt i St. Hubert i brug, var også den hele ordning fuldfærdig i alle enkeltheder. Jo mere man havde givet sig af med spørgsmålet, desto klarere var det blevet, at de onder, der skulde modarbejdes, vare af en sådan natur, at der behøvedes en opdragelse, der besad en vis grad af strenghed ved siden af et omhyggeligt tilsyn. Dette er det, man i det penitentiære sprog kalder: *korrektional opdragelse*. Denne måtte komme til anvendelse på alle unge forbrydere (*enfance coupable*), medens man fra disse måtte adskille betlende og vagabonderende børn (*enfance abandonnée*), hos hvilke der var en fare for at komme ind på forbryderbanen og som derfor også måtte underkastes en opdragelse

¹⁾ d'Haussonville gør opmærksom på, at der i *Meltray* findes et såkaldt *maison paternelle* for børn, der optages efter forældrenes ønske. I denne afdeling anvendes og erkendes cellen for det eneste system, der kan fæmme disse urolige børn.

i andre statsanstalter. I denne adskillelse i forbindelse med betydningen af tilstedeværelsen af eller manglen på skelnevne findes hovedreglerne for behandlingen af brødefulde og forsømte børn i Belgien.

Da det er givet, at alle af den brødefulde ungdom have forbrudt sig mod loven, må de stilles for dommeren, og han må træffe valget mellem dom og frikendelse efter de ovenanførte bestemmelser. I sidste tilfælde afgør han spørgsmålet om individets anbringelse i en opdragelsesanstalt. Den belgiske lovgivning har ingen minimal grænse for strafbarhedens alder; derimod fordrer den afgørelsen af skelneevnens tilstedeværelse eller ikke indtil det sekstende år. Denne alder danner altså grænsen for indsættelsen til straf eller til opdragelse i en korrektionsanstalt. Dog kunne unge forbrydere indtil 18 år, når de særlig trænge til opdragelse, indsættes i slige anstalter. Disse ere i *St. Hubert* for drenge, der oplæres til agerbrug, i *Namur* for drenge der oplæres i håndværk, og en særlig anstalt i *Namur* for piger. Kun de, hvis domme lyde på mere end seks måneder indtil to år, indsættes i korrektionsanstalterne i *Namur*. Er straffetiden under seks måneder, afsones den i de stedlige fængsler. Dette er begrundet i erkendelsen af, at den opdragelse, som korrektionsanstalterne byde, fordrer tid for at kunne udføres og give et godt resultat. Er straffetiden over to år, anbringes de i straffeanstalten i *Louvain*. Ligeledes anbringes i korrektionsanstalten i *Namur* børn fra byerne, som ere over 14 år og ere frifundne; hvorimod alle indtil det fjortende år og børn fra landet indtil det sekstende år, som ere frifundne, anbringes i agerbrugsanstalten i *St. Hubert*. De børn, der ere frikendte, kunne holdes i anstalterne til det et og tyvende år, de dømte i reglen ikke ud over det attende år. At de frifundne ere skilte fra de dømte i samme anstalt er en selvfølge, ligesom også at omsorgen for legemlig og åndelig udvikling er stor. Alle over fjorten år væmmes til ordnet arbejde. Cellen anvendes i almindelighed kun som disciplinærstraf. At gå nærmere

ind på den særlige ordning og ledelse af disse anstalter er ikke denne artikels opgave, og det må derfor være nok at bemærke, at den omsigt og omhu i alle enkeltheders ordning, den harmoniske forbindelse og sammensmeltning, som overhovedet udmærker de penitentiære forhold i Belgien, også findes anvendt i disse anstalter.

Omtrent samtidig med oprettelsen af korrektionsanstalten i *St. Hubert* for brødefulde børn giver loven af 3 April 1848 bestemmelser om indretningen af statsanstalter for betlende og vagabonderende børn. Disse vare hidtil anbragte i arbejdsanstalterne (*depôts de mendicité*) sammen med ældre individer af samme slags. At der af denne sammenblanding måtte udvælde en betydelig demoralisation var åbenbart.

Hvor stor trangen var til den iværksatte forandring fremgår af efterfølgende tal:

Af børn og unge mennesker fandtes nemlig			
i	1845.	1846.	1847.
i fængslerne	2575.	5886.	9352.
i arbejds husene	1823.	2914.	3697.
	Ialt 4398.	8800.	13049.

Dette er altså den anden klasse af børn, de forsømte, som her bliver tale om; de børn, hvis slette vaner og dårlige livsforhold medføre fare for kommende forbrydelser. Det er forøvrigt en selvfølge, at anstalterne for disse børn må have en noget anden karakter end de ovenfor nævnte, som i grundtrækkene ere fængsler. Man har derfor også kaldt dem *colonies agricoles de réforme* eller *écoles de réforme*. Skønt navnet i og for sig ikke har nogen afgørende betydning ligeoverfor ordningen af institutionen, skal det dog bemærkes, at navnet „reformskole“ er i England og i Unionen betegnelsen for de skoler eller anstalter, som svare nærmest til korrektionsanstalterne i Belgien, medens Englands og Unionens industrielle skoler svare til Belgiens reformskoler. Disse anstalter, som *DUCPETIAUX* har kaldt „vore adoptivbørn“, findes i *Ruysslede* og *Wynghe* for

drengene, og af disse er den sidste særlig bestemt for drenge, som oplæres til søvæsnet, og i *Becrnen* for piger. De ligge alle tæt op til hverandre, i nærheden af Gent. Af hensyn til deres opgave og til den befolkning, de ere indrettede for, har man valgt en beliggenhed fjernere fra store byer, for derved at undgå berørelsen med slette elementer, ligesom man har gjort dem til agerbrugskolonier for derved at vænne børnene til strengt arbejde, til at tåle vejrligets omskiftelser, til praktisk virksomhed også i de håndværk, som have særlig betydning for landbefolkningen, ved siden af at man ved denne beliggenhed har udsigt til at forøge børnenes legemlige udvikling og styrke deres helbred. Ligesom imidlertid den strenge orden og pligt i anstalterne skal gøre dem til dygtige og flittige menneskere, der føle glæde ved arbejdet, således lægger man på den anden side vægt på at vinde deres tillid og hengivenhed. Det ligger derfor også i forholdenes natur, at disse anstalter ere åbne på alle sider. Anstalterne kunne rumme 600 drenge og 300 piger.

Loven af 3 April 1848 sætter aldersgrænsen for indsættelsen til 18 år. Indtrædelsen i anstalten kan være frivillig, og opholdet skal da for første gang vare mindst seks måneder, for følgende gange mindst et år. Er det pågældende barn dømt til at indsættes for betleri eller omflakken, varer det første ophold to år, senere fire år. Dersom barnet er frifundet for betleri eller omflakken, bestemmer dommeren varigheden af opholdet, som kan udstrækkes til det et og tyvende år. De fleste børn ere mellem 12 til 14 og 14 til 16 år. Det gennemsnitlige ophold er for drenge tre år og for piger to år. Mere end halvdelen af dem, der forlade anstalterne, har fyldt seksten år. Endnu skal kun bemærkes, at børnene ere delte i afdelinger med et militær tilsnit.

Til den nævnte lov af 1848 slutter sig en lov af 6 Marts 1866 og §§. 343—347 i code pénal belge af 1867, ifølge hvilke bestemmelser ethvert sundt individ over fjorten år,

som træffes betlende eller omflakkende, skal straffes og derefter stilles til regeringens disposition. Straffen er fængsel fra 1 til 7 dage og i tilfælde af gentagelse 8 til 15 dage, som altid skulle afsones i celle. Individet under fjorten år, som ere overbeviste om betleri eller omflakken, skulle føres for dommeren men ikke straffes; derimod stilles de til regeringens disposition, det vil altså sige indsættes til opdragelse.

Når jeg så længe har dvælet ved den belgiske ordning, ligger det i, at der i dens simple, klare og rene bestemmelser, i deres praktiske, konsekvente og sammenhængende udførelse er så meget, der uvilkårligt vækker beundring og binder interessen. Man føler, at det har været en tanke og en ånd, der har ledet udviklingen, der har evnet at gøre sig gældende i de mindste enkeltheder og som har været mægtig nok til at give sine værker livskraft. Franskmandene d'HAUSSONVILLE og FELIX VOISIN, som besøgte Belgien på den franske enquête-kommissions vegne, have således ikke overdrevet i mindste måde, da de udtalte, at Belgien havde besluttet at betrede ny baner med tro til resultaterne af dets anstrengelser, og at man, når man har set dets anstalter, må sige, at intet er forsømt for at nå det mål, som alle civiliserede nationer tilstræbe, fængernes forbedring. Loven af 5 Juni 1875, som indfører cellestraffen i Frankrigs departementsfængsler, kan anses for resultatet af dette besøg i Belgien.

Ligesom den forannævnte lov således bærer også den franske lov af 5 August 1850 (*sur l'éducation et le patronage des jeunes détenus*) vidnesbyrd om belgisk indflydelse. Det kan i så henseende bemærkes, at den udgik to år efter, at ordningen i Belgien var slået fast. Denne lov indeholder de endnu gældende hovedbestemmelser på dette område i Frankrig. Foruden at den i overensstemmelse med code pénal hævder adskillelsen imellem om individet besidder skelneevne eller ej indtil det sekstende år, bestemmer den, at unge forbrydere under anklage eller dømte til en straf

af højst seks måneder skulle deteneres i de departementale fængsler. Ere de dømte til en straf af seks måneder til to år, anbringes de i de penitentiære kolonier, hvor de i de første tre måneder af straffetiden holdes adskilte fra de øvrige. Ligeledes anbringes de, der ere frikendte af mangel på skelneevne men som skulle overgives til opdragelse, i de samme penitentiære kolonier, hvor de kunne holdes til tyve års alderen. Som særligt bestemmer loven, at der kan finde en vilkårlig løsladelse sted på grund af god opførsel, ligesom det på grund af manglende skelneevne henviste barn kan blive fri før indsættelsen, hvis et patronageselskab vil modtage det. Udførelsen af loven har imidlertid ikke svaret til hensigten, fordi, siger den franske enquête-kommission, de mange private anstalter vanskeliggøre ensartetheden, fordi adskillelse mellem dømte og frifundne så godt som ikke udføres og fordi det ikke er praktisk at lade alle de detenerede uden hensyn til deres meget forskellige udspring opdrage ved landbrug. Hvad derimod loven medførte var adskillelsen af børn under seksten år fra ældre fanger, hvilken hidtil ikke havde fundet sted i Frankrig, når undtages forsøget, som foran omtalt, med La Petite Roquette i Paris. Iligemåde foranledigede loven oprettelsen af et større antal af korrektionsanstalter. — Det er en selvfølge, at loven stiller alle disse anstalter også de private under statens tilsyn.

Ved siden af de mangler, hvoraf efter det foregående behandlingen af de brødefulde børn lider, savner man i Frankrig lovbestemmelser og institutioner, som særligt arbejde på de forsømte børns opdragelse. „Barnet“, siger ROBIN, „vil altid være tilgængeligt for indflydelsen af den omgang, hvori det lever; derfor er opdragelsen af betydning“. Den første pligt er at forhindre fordærvelse ved andre. Fra arresteringsøjeblikket bør den penitentiære behandling være rettet på opdragelsens indflydelse. Derfor har et patronageselskab i Versailles grundet et optagelseshus, hvor det arresterede barn anbringes istedenfor i fængslet, og hvor der gives under-

visning, således som man i Amerika og England har optagelsehuse eller politistationer med celler. På dette spørgsmåls ordning er opmærksomheden stærkt rettet i Frankrig. Med dette for øje ere ROBINS bog og d'HAUSSONVILLES artikler skrevne. De søge begge at fremstille betydningen af, at opdragelsen begyndes så tidlig som muligt. Efter at have givet et billede af udviklingen hos disse forsømte børn i Paris, der ende som tyve, og fremhævet den uheldige indflydelse af de hyppigt tilbagevendende korte straffe, siger ROBIN: „Se så først skrider retfærdigheden ind, så kommer loven af 1850 til anvendelse og så sendes den unge forbryder til korrektionsanstalten — for at opdrages.“ Han oplyser, at af de børn, som i 1876 bragtes til politi-præfekturet i Paris, blev

1100	arresterede	første	gang
308	—	anden	—
144	—	tredie	—
75	—	fjerde	—
122	—	femte	— og derover.

Af disse børn overgaves 203 til deres familier, medens 517 løslodes af mangel på bevis; 500, som vare anholdte ved politistationerne, gaves nogle timer efter fri. Dette udgør 1300 børn, siger han, som blev givne tilbage til „gaden.“ I La Petite Roquette fortæller d'HAUSSONVILLE, at han har set to børn, under seksten år, som havde været arresteret femten gange. „Se det er,“ siger han, „en skole par excellence for recidivister.“ Årsagen til denne hyppige tilbagevenden til politiets arrester ligger for en del hos øvrigheden, der, i modsætning til hvad der foran er fremhævet om den belgiske øvrighed, holder sig tilbage fra at anbringe barnet til opdragelse, førend det er forsilde, og derved tvinges til de idelig tilbagevendende, korte straffe.

Til det foran anførte skal tilføjes som bestemmelser, der indirekte ere af betydning i det omhandlede spørgsmål, en lov af 2den Juni 1874 om børns arbejde i fabriker,

hvis bestemmelser om disse børns skolegang have ført til oprettelsen af 237 fabrikkoler i Frankrig med 9600 børn, ligesom 60 særlige kursus ere oprettede af større municipaliteter. Loven af 20 Decbr. 1874 forbyder børns overgivelse til omrejsende gøglere. Endelig skal erindres om de i en foregående artikel nævnte *écoles d'apprentis* i Paris, hvor tiden deles mellem arbejde og undervisning, og årsagerne til omflakken hæves. Som noget særligt må det dog endnu fremhæves, at man i de sidste to år i kolonien *St. Foy* har anvendt et slags progressiv system, som er blevet prøvet ved to reformskoler i Amerika. Herom meddelte pastor ROBIN ved kongressen i Stockholm, at anvendelsen af dette system havde givet de bedste resultater; cellerne ere blevne unødvendige, andre straffe meget sjældne og den vilkårlige løsladelse anvendt i meget stort omfang. Man havde flere vilkårligt løsladte i de to år end i de ti år førend anvendelse af dette system. — Hvad her er nævnt, er som det vil ses kun spredte forholdsregler, der ikke føre direkte til målet, en ordnet præventiv opdragelse for forsømte børn. „Der diskuteres ikke længere“, siger imidlertid ROBIN, „om den præventive opdragelses fortrin og nødvendighed; alle kompetente mænd ere enige i dette punkt. Det er organisationen som der handles om.“ Ser man hen til den iver og dygtighed, hvormed der i de senere år arbejdes i den penitentiære sag i Frankrig, må man således forudsætte en snarlig og heldig løsning også af dette spørgsmål.

Medens således Belgien står med en i dens yderste enkeltheder udført, fuldstændig statsmæssig ordning af det hele forhold, og medens Frankrigs ordning, som endnu langt fra er fuldført, har en dels statsmæssig, dels privat karakter, så er ordningen i England ligesom i Unionen i Amerika lagt fuldstændig i private hænder med statens tilslutning og erkendelse og under dens kontrol. Denne sidste, halv officielle form, mener Dr. WINES, fører sikrere til målet, idet den har nogle fordele fremfor den statsmæssige. Således kontrolleres den af dens egne venner, hvorved en varm sym-

pathi for børnene tillige er sikret. Skønt der i en tidligere periode såvel i Amerika som i England var stiftet selskaber med det formål at tage sig af forsømte børn, så er det dog først i 1853 i Amerika og i 1854 i England, at begyndelsen gøres til denne store bevægelse, der i løbet af 25 år har taget en så mægtig udvikling, at den sørger for tusinder af børn, som trænge til at tages under armene, og alt dette er sket ved private kræfter alene.

Loven af 22 Juli 1847 i England (*juvenile offenders act*) bestemmer vel, at de såkaldte *indictable offences*, som i almindelighed er simpelt tyveri (*larceny*), kunne afgøres, når barnet er under 14 år, for sommære domstole med fængsel i ikke over tre måneder (med eller uden straffe-arbejde), og når det er en dreng, med ris, og desuden kan øvrigheden af hensyn til barnet sætte dette i frihed med eller uden kavtion, når den finder det rigtigt; men den førte ingen adskillelse med sig af børnene fra de voksne. Denne adskillelse hidfører først loven af 1854, som tillader dommeren at sende de unge forbrydere, under 16 år, dømt for kvalificeret tyveri, hæleri, brandstiftelse, slag og sår, i to til fem år til private af staten anerkendte (*certified*) anstalter for at undergives korrektionel opdragelse. Forud for denne indsættelse går fængsel i fra ti dage til fire måneder. Her have vi altså reformskolen i England. Til at oprette en sådan hører, at man har de nødvendige bygninger, jord, kort sagt hele det ydre apparat. Derom underrettes regeringen, som ved inspektøren for disse skoler lader foretage en undersøgelse, og hvis hans rapport er tilfredsstillende, giver skolen ret til at modtage elever efter henvisning fra øvrigheden og til at beholde disse børn samt overtage fædremyndigheden over dem under opholdet.

Den ældste reformskole er *Red-Hill* eller *Philantropic society farm school*, som kan rumme 300 børn. Den er indrettet efter Mettrays mønster, hvilket ellers ikke er almindeligt i England, med fem særskilte huse. Børnene lære agerbrug og tømrer, smede og bagerhåndværket. Med hen-

syn til denne skoles resultat kan anføres, at af 222 i de sidste tre år udgæede børn ere 26 tilbagefaldne eller over 11 pct. I Frankrig er middeltallet af recidivister efter d'HAUSSONVILLE 14 pct. Af 412 børn, udgæede i de sidste tre år fra Mettray, vare kun 18 recidivister. Det er pålagt enhver skole at meddele inspektøren oplysning om ethvert barn i tre år efter dets løsladelse. De ved denne foranstaltning vundne resultater ere, at 72 af 100 drenge og 74 af 100 piger vise god opførsel, at 14 af 100 drenge og 6 af 100 piger ere recidivister, resten er tvivlsom eller forsvunden. Reformskolernes antal var 65 i 1862, nemlig 45 for drenge, deraf 3 for skibsdrenge, og 20 for piger, og dette antal er ikke senere forøget, fordi trangen til reformskolen er bleven mindre ved den senere betydelige udvikling særlig af de industrielle skoler. Efter den for 1876 afgivne rapport fandtes der den 31 Decbr. i skolerne 5402 drenge og 1212 piger. Den samlede tilgang til 31 Decbr. 1876 udgjorde 31982, hvoraf 25995 drenge og 5997 piger. Den samlede afgang var 24363, hvoraf 8901 vare anbragte i tjeneste, 2007 udvandrede, 2980 som søfolk, 513 som soldater, 775 vare døde og 234 undvogne. At det navnlig er i alderen 12—15 år, at tilgangen finder sted, hvilket jo også ligger nærmest, når man erindrer, at disse børn ere dømte, fremgår af oplysningen om tilgangen i 1876. Af 1520 vare nemlig 15 under 10 år og 20 mellem 10 og 12 år, medens 598 vare mellem 12 og 14 år og 696 mellem 14 og 16 år. Af den samme tilgang vare 992 ikke forhen straffede og 444 en gang før; der falder således kun forholdsvis lave tal på flere gange straffede. Endnu skal tilføjes, at medens antallet af voksne forbrydere, som ere domfældte, i 1876 er steget med 8 pct., er de domfældte børns antal formindsket med 1 pct. Medens reformskolen nødvendigvis må have en vis karakter af fængselsmæssig strengthed, er dette ikke i den grad nødvendigt ved den industrielle skole. På dette punkt er det, at d'HAUSSONVILLE gør Englænderne

den kompliment, at de fremfor det franske folk forstå at hævde disciplin og frihed i forening.

Allerede i 1857 indførtes den industrielle skole i England, og den bestemtes for vagabonder og tiggere, som loven af 1854 ikke berørte. Loven af 10 August 1866, som nærmere ordner denne skoles forhold til staten og som har haft stor indflydelse på dens videre udvikling, nævner otte kategorier til optagelse i skolen: børn under 14 år, som ere tiggere, vagabonder uden tilholdssted, forældreløse, børn i ledtog med tyve, efter forældrenes ønske som ustyrlige, trodsige, børn hvis forældre afsone en idømt straf, små forbrydere under 12 år, som ikke forhen ere straffede. Herved må dog bemærkes at forældreløse og forladte børn nærmest forsørges gennem fattigvæsenet, og at det kun er, forsåvidt som deres moralitet ellers opfordrer dertil, at de anbringes i den industrielle skole. Ligesom denne skoles opgave er at tage alle børn, som ere udsatte for at blive forbrydere, i sin varetægt, således viser dens særegne betydning sig også ved siden af de klasser af individer, den optager, i visse ydre former. De børn, den optager, ere ikke straffede, de indtræde direkte i skolen uden nogen forudgående straf, og det kan også nævnes, at drengene fra dens skibsskoler kunne indtræde i den kgl. marine, drengene fra reformskolen derimod ikke. Fremgangsmåden for at få barnet anbragt er meget simpel. Hvis en politibetjent anholder barnet og bringer det til en station, indsættes det der i celle, indtil dommeren samme dag eller dagen efter kan afgive sin kendelse om barnets anbringelse. Forøvrigt kan enhver bringe et barn under fjorten år, som hører til de kategorier, skolerne modtage, til øvrigheden. Med det formål er der endogså stiftet selskaber i England. Øvrigheden bestemmer skolen, som skal være anerkendt (certified) af staten, og varigheden af opholdet, dog ikke ud over det sekstende år. Vilkarlig løsladelse før den fastsatte tid kan finde sted. Undvigelse straffes med fængsel fra 14 dage til 3 måneder og tilbagevenden

til skolen. Trods straffes på samme måde men med anbringelse i reformskolen. Bestyrelsen af skolen, som bestemmer opdragelsesmåden, kan tillade barnet efter otte måneders ophold i skolen at tage bolig udenfor denne i tre måneder, og denne tilladelse kan fornys for tre måneder ad gangen. Den kan også sætte barnet i lære og med dets samtykke indgå kontrakt derom. Arbejdet i industriskolen er såvel agerbrug som håndværk. Staten betaler 2 sh. ugenlig for hvert barn, der indsættes i disse private anstalter, og forøvrigt søger man at lade forældrene såvidt muligt betale for deres børn. Loven af 1870 om oprettelsen af skolekommissioner pålægger disse at våge over loven af 10de August 1866 og tillader dem at benytte de anerkendte industrielle skoler. Endelig har loven af 1876 indført dagskoler (*day industrial schools*), hvor barnet kun har ophold om dagen, og der får føde og undervisning. Disse skoler, hvis opgave er at være præventive i forhold til de industrielle skoler, skyldes i væsenlig grad et forslag af Miss CARPENTER på en social-videnskabelig kongres i Glasgow i 1874. De af staten anerkendte industrielle skolars antal i England var 115 ved udgangen af 1876, deraf 58 for drenge, af disse ere fire skibsskoler, 39 for piger og 18 blandede. Børnenes antal i disse skoler var på samme tid 10499 drenge og 2976 piger. Tilgangen for 1876 var 3463 eller 526 flere end i 1875, og alderen var 5 til 8 år for 266, 8 til 10 år for 720, 10 til 16 år for 1325; 12 til 14 år for 1052. Den hele tilgang til udgangen af 1876 var 32019 børn. Resultatet af disse skolars virksomhed er, at 79 af 100 drenge vise god opførsel, og ligeså 81 af 100 piger; 5 af 100 drenge og 3 af 100 piger ere faldne. I denne henseende kan endnu anføres, at antallet af straffede under 25 år nu udgør $\frac{1}{4}$ af alle fanger, medens det i 1866 udgjorde $\frac{1}{3}$ og medens i samme tidsrum de voksne fangers antal er steget med 40000.

Den største industriske skole er i *Feltham* for grevskabet Middlesex; den rummer 800 børn, som ved siden af militær disciplin oplæres i alle håndværk og agerbrug

samt militær musik. Recidivisterne have udgjort i tre år 8 af 100. Ellers rumme såvel disse skoler som reformskolerne i almindelighed næppe gennemsnitlig 100, og sjelden nogen over 200 børn. —

Således er den højst interessant udviklede og med så gode resultater udførte ordning af den præventive opdragelse i England, og det er ikke det mindst interessante, at siden 1865, altså siden den industrielle skoles kraftige udvikling, er ingen ny reformskole oprettet. Om sagens standpunkt i almindelighed skal jeg anføre en udtalelse af den gamle inspektør for reform- og industriskolerne, TURNER, som efter i nitten år at have beklædt denne stilling, er fratrådt den ved udgangen af 1876. I sin sidste beretning siger han: „Det synes ikke nødvendigt, at der skal være en grændse for udviklingen af de præventive institutioner, som ere skabte ved loven om de industrielle skoler. Den tilladelse, som er given skolekommissionerne, ved loven om den elementære undervisning, til at benytte de industrielle skoler, vil også bidrage til udviklingen. — — — Der er årsag til at tro, at man ikke vil bygge flere reformskoler, og at flere af dem ville forsvinde i fremtiden; især hvis man kun modtager børn over 12 år i disse skoler. — — Reformskolerne ville blive industrielle skoler, og disse ville i almindelighed blive anvendte til skulkere og ville blive et middel til at få et regelmæssigere besøg i dagskolerne.“

At forbigå at omtale Unionen i Amerika ved denne sag vilde være en utaknemlighed; thi meget af hvad der er sket skyldes de anstrengelser og bestræbelser, som ere prøvede der. Ingensteds findes en rigere og mere veltalende litteratur om disse spørgsmål end der. I meget ligner udviklingen den i England, og her skal derfor kun berøres et par punkter. Først og fremmest er ordningen aldeles privat. Hvis et selskab giver tilstrækkelig garanti, bliver det anerkendt (incorporated) og understøttes af staten mod at afgive en beretning og underkastes offentlig tilsyn. Som almindeligt princip for ordningen kan man vistnok opstille,

at man først ad frivillighedens vej søger at nå målet og derefter efterhånden søger med større eller mindre anvendelse af magt at få udrettet, hvad man tilstræber. Således ere dagskolerne (externater) frivillige. Skønt de altså aldeles ikke stå i nogen forbindelse med de forebyggende bestræbelser, som denne artikel behandler, så have de dog en indirekte præventiv betydning ligeoverfor den øvrige præventive opdragelse. De ere elementære og professionelle men ikke penitentiære skoler. Deres indflydelse på forældrene skal være god. Børnene komme ofte pjaltede og uvidende ind i skolen og udgå efter to års forløb til de offentlige skoler. Denne bestræbelse må overhovedet fremhæves for en stor del lignende anstalter, at man søger at gøre barnet dygtigt til at besøge den offentlige skole. Ved loven af 12 April 1853 bestemtes, at ethvert omstrejfende og dovent barn kan indlægges i et asyl af øvrigheden. Man er herved altså kommen til ufrivilligheden, til internatet, den industrielle skole, den præventive opdragelse, den repressive foranstaltning, som medfører halv tvang. Af sådanne industrielle skoler findes en stor mængde. Her skal nævnes en af de ældste: *New York Juvenile Asylum*. Efter dens af lovgivningen sanktionerede statuter, som i årenes løb gennem forskellige lovbestemmelser ere blevne udvidede og præciserede, kunne alle børn mellem 7 og 14 år, som i New York streife om, ere trodsige og behøve tvang, sendes derhen efter øvrighedens ordre eller forældrenes anmodning. Forinden barnet anbringes i asylet, indlægges det i optagelseshuset, en anstalt som i Amerika i almindelighed hører til disse asyls. I optagelseshuset sker undersøgelsen, førend den endelige bestemmelse tages, ligesom man søger at vække barnets tillid. Altså man byder først barnet beskyttelse, førend man revser det, man vil bevare det mod berøring med brødefulde individer i politiets lokaler, kort sagt man viser det en omhu i de første timer og dage, fordi man anser denne for at være af yderste vigtighed, en bestræbelse, som jo også kendes i England. Efter et ophold

af tyve dage kan øvrigheden sætte barnet i frihed eller dømme det. Opholdet i asylet er fra seks måneder til to år. Tiden går med arbejde og undervisning. Betegnende er det jo i det hele taget for den vægt, staten, særlig i Amerika, lægger på barnets opdragelse, at, som alt nævnt i en tidligere artikel, New Yorks politi optager alle i skoletiden omstrefjende børn, for at de kunne blive sendte i skole, ligesom at enhver fader, som ikke sender sit barn i skole, fratages myndigheden over barnet, som anbringes i en industriel skole. Det her oplyste antyder, hvorledes som foran sagt, udviklingen i Amerika i hovedsagen ligner den i England. — „Vi ville,“ siger sekretæren ved fattigkomiteen i Massachussets, *Sanborn*, i en rapport i 1868, „at fængslerne skulde være ligesom en hånd af jern, der er stærk nok til at tæmme de mest forhærdede forbrydere, men hvis hårdhed skal blødgøres som af en silkehandske for tillige at kunne tage barnet ved hånden.“

Efter således i korthed at have gengivet grundtrækkene i de foran nævnte staters institutioner og i det jeg erindrer om den ligeledes foran nævnte udtalelse af pastor *ROBIN*, at der ikke diskuteres om, hvorvidt den præventive opdragelse er nødvendig, derom er man enig, men at man kun forhandler om organisationen, skal jeg sluttelig fremhæve de almindelige hovedmomenter i den hele organisation, således som de fremgik af det foran oplyste, og deraf ville altså også de principielle synspunkter træde frem. Først må spørgsmålet blive, når skal den præventive opdragelse begynde? Skønt det ikke særlig er alderen her tænkes på, skal jeg dog bemærke, at denne tidligst må blive den, hvori der begyndes at tænke på skoleundervisning; de industrielle skoler i England have børn fra fem år gamle, den preussiske lov af 13 Marts 1878 nævner seks år, New York juvenile asylum har børn fra syvårs alderen. Nej spørgsmålet drejer sig hovedsagelig om, når foreligger der i barnets handlinger momenter, der berettiger til en indskriden. Svaret herpå bliver ikke en bestemmelse af dette

tidspunkt men lyder omgæende: lad barnet komme så tidligt som muligt. Dertil sigter først og fremmest dagskolen i Amerika, som vil forebygge en senere foranlediget indskriden. Dagskolen i England har en noget anden karakter, idet den mere er beregnet på forældre, som kunne betale for deres børn men ikke kunne tøjle dem. Den præventive opdragelse må begynde, såsnart der viser sig farlige elementer hos barnet, som ved manglende agtpågivenhed og tilsyn kunne forudsættes at ville udvikle sig. Faren, som skal undgås, er gentagelsen såvel af handlingen som af straffen; begge dele svække moraliteten og agtelsen for lovbudet. Det er en erfaringssætning, at korte straffe ere en rig kilde til tilbagefald. Skønt den kun er fremsat om voksne, må den fremfor alt gælde for børn, hos hvem indtrykket hurtigere udviskes; og det er navnlig på disse de korte straffe hyppigst anvendes. For at forhindre denne gentagelse og for tillige at forhindre slette vaners udvikling til laster, skal den præventive opdragelse begynde tidligst muligt. Med dette for øje er det, at loven af 10 August 1866 om de industrielle skoler i England søger i sine otte klasser af børn at samle alle, som der kan blive tale om. Til dette mål sigte den belgiske lovgivnings bestemmelser om vagabonderende børn og de for disse indrettede anstalter, ligesom også bestemmelserne i den engelske og amerikanske lovgivning om, at enhver kan bringe barnet til øvrigheden, m. fl.

I forbindelse hermed står behandlingen af barnet ved dets første anholdelse. Navnlig i England og Amerika har man haft følelsen af, hvilke uheldige følger denne anholdelse i barnealderens første år kan have. Man har lagt en umådelig vægt på at tage barnet snarest muligt ind i opdragelsesanstalten, men man vilde tillige kalde alle gode, barnlige følelser frem, eller i ethvert tilfælde undgå fordærvelse ved andre mere eller dog ligeså fordærvede børn. Dette kunde vanskeliggøres ved en arrest, derfor byggede man optagelseshusene, hvad man jo, som nævnt, også har

forsøgt i Frankrig i Versailles; eller man indrettede på politistationerne særlige lokaler med celler for børn. Iligemåde søgte man, ved en så summarisk fremgangsmåde som muligt, at fremskynde indsættelsen i anstalten. „Nødvendigheden“, siger ROBIN, „af at undgå at sætte arresterede børn, selv om kun i en time, sammen med andre ligeså fordærvede børn, er almindelig erkendt. — — — Jeg har ikke truffet en eneste tjenestemand, en eneste øvrighedsperson, som ikke har beklaget en sådan forening.“ „Staten“, siger SANBORN i den foran nævnte rapport, „overtager et stort ansvar, når den bemægtiger sig individet og berøver det friheden. Det er ansvaret for det gode eller det onde, som det skal uddrage af de indflydelser, som det stilles under. En side af de indflydelser, som fængslet fører med sig, er skrækken; men denne skræk svækkes ved gentagelsen. Den første dag, den første time kan komme til at afgøre, om fængslingen skal kunne drage individet bort fra forbryderbanen eller om denne i modsætning dertil skal bemægtige sig ham uigenkaldelig.“ Denne udtalelse har børnene til genstand.

Erkendelsen af de korte straffes ikke blot betydningsløse men ofte ligefrem uheldige indflydelse på børnene og erkendelsen af nødvendigheden af et ophold, udstrakt over en lang tid for at blive istand til at gennemføre en gavnlig udvikling såvel i moralsk som intellektuel henseende, måtte føre til mindre bestemt fastsatte grænser for opholdets varighed. Dette er for så vidt bleven en af de praktiske følger af de franske og belgiske loves bestemmelser om adskillelsen mellem mangel på skelnevne eller ikke, idet man derved bliver istand til at bestemme et forholdsvis længere ophold istedenfor en ofte meget kort og gentagen straf. Forøvrigt er derved kommen den modsigelse frem, at den, der indsættes af mangel på skelnevne, kan berøves friheden i et længere tidsrum end den, som på grund af skelnevne idømmes en mere begrændset straffetid.

Børnenes adskillelse indbyrdes efter de kategorier som

de høre til, og deres adskillelse fra voksne forbrydere høre også med til reglerne for den hele ordning; dette har jo ført forskellen mellem præventiv og korrektionel opdragelse med sig. Idet jeg i så henseende kan henvise til, hvad der foran er bemærket herom, skal jeg dog tilføje, at man i Frankrig klager over, hvad der også fremgår af enquête-kommissionens forannævnte udtalelse, at adskillelsen mellem børnene, som ere dømte, og dem, som ere indsatte til opdragelse, ikke overholdes. At denne adskillelse også strækker sig til kønnene vil let forstås, dog gør Amerika, hvor denne adskillelse i almindelighed ikke kendes i skolerne, en undtagelse, ligesom England har, som foran nævnt, flere skoler, fælles for drenge og piger; vel at mærke er her kun tale om den præventive opdragelse. Ved forhandlingen på kongressen i Stockholm udtalte forhenværende fængselsinspektør MOUAT den uden tvivl rigtige mening, at indtil det tiende år er der ingen kønsforskol, som giver årsag til særskilt opdragelse. Efter den alder er det klogt at skille kønnene ad men at lade dem komme sammen i skolen, ved gudstjenesten, legene og festerne, således som tilfældet er i „*Das Rauhe Haus*.“ Kønnenes gensidige indflydelse og dennes betydning i alle livsforhold vinder man derved.

En side af ordningen, som grændser nær til den foregående er børnenes anbringelse. Efter Frankrigs, Englands og Amerikas med flere landes lovgivninger kan der under forskellige forudsætninger finde en anbringelse af ikke straffede eller straffskyldige børn sted i dertil egnede familier. Denne anbringelsesmåde, hvorved man selvfølgelig vil komme barnets oprindelige forhold så nær som muligt, er imidlertid i de stater, hvor en almindelig udvikling af hele spørgsmålet har fundet sted, skudt noget til side, fordi vanskelighederne ved at finde „dertil egnede“ familier ere særdeles store og større nu, da fordringerne ere voksede med udviklingen. — Anbringelsen i skoler, i hvert tilfælde en tid, er bleven den almindelige, fordi man på den måde sikrest bringer alle betingelserne tilstede for et godt resultat. Men her står

jo striden mellem familie- og kasernesystemet. Det sidste er udført i Belgien, England og Amerika; men derved må dog mærkes, at man i disse staters anstalter har mange underafdelinger på mellen 40 til 60 individer. Direktøren for reformskolen i Schlieren (Kanton Zürich), *Tschudi*, anbefaler afdelinger på 40. I England og Belgien er vistnok 60 det almindelige tal. Til disse afdelinger hører naturligvis særlige funktionærer for hver. Man har derved villet både berede vejen for det nødvendige inderligere tillidsforhold mellem børn og opdragere og gøre behandlingen forskellig efter det individuelle. Familiesystemet, som er udgået fra „*Das Rauhe Haus*“ ved Hamborg og er indført i en del af Frankrigs korrektionsanstalter samt i Red-Hill, tilligemed et par andre anstalter i England, gør sine afdelinger mindre (fra 10—20 individer) under en husmoders opsyn for pigerne og en husfaders for drengene, med et hus til hver afdeling, hvori den fører sit hjemlige liv for sig. Blind for at denne ordning har fordele kan man ikke være; men i realiteten for udbyttet af en slig anstalts virksomhed vil foretrækkelsen af den ene for den anden ikke have nogen væsentlig betydning.

Hermed står et andet spørgsmål i forbindelse. Skal man foretrække Belgiens statsmæssige ordning for Amerikas og Englands private? De sidste tiltale ved deres mægtighed og ved det liv, der ligesom føles ud derfra; den første fængsler ved sin grundsikrede regelbundne soliditet. Det må være en selvfølge, at ingen ordning kan ske uden at være i overensstemmelse med lovgivningen, uden at være anerkendt af den og beskyttet af den. Således ere jo forholdene i Amerika og England, hvorfra der dog lyde klager. Ved en socialvidenskabelig kongres i Cheltenham i 1878 udtaltes således, at disse institutioner for største delen ere beundringsværdigt ledede, men ikke desto mindre er systemet udsat for store misbrug, og det kan ikke vare længe, førend det må behandles på en bestemt måde med hensyn til den offentlige kontrol. Inspektør TURNER siger i sin rapport fra 1876; at i 22 af disse skoler var opdragelsen utilfredsstillende. Hermed kan

sammenholdes de foran nævnte klager fra Frankrig, hvis hele forhold bedst viser, hvor uheldigt det er, når en sådan sag udvikles ubehersket af lovgivningen og uden overensstemmelse med denne.

Endnu et spørgsmål af almindelig interesse for den hele ordning er børnenes beskæftigelse, hvoraf anstaltens beliggenhed for en del bliver afhængig. Dette spørgsmål er selvfølgelig af stor betydning for børnenes senere liv, og bør derfor heller ikke løses ensidigt. Af fremstillingen om Belgien vil det fremgå, at man har vist stor omsigt og søgt at anvende agerbrug ved siden af håndværk med så stort hensyn som muligt til børnenes fortid og fremtid. Det samme har foranlediget, at man i England ligeledes har valgt såvel agerbrug som professionel opdragelse, hvad der også finder sted i Amerika. I Frankrig derimod har bevægelsen for agerbrugs-kolonier været så stor, at man først for sent så fejlen. Man gik ud fra, at det galdt om at bringe børnene så langt bort fra byen som muligt, de skulde glemme bylivet og undlade at vende tilbage dertil; derfor oplærte man dem ved agerbrug. Følgen blev det modsatte. Familien trak dem tilbage til byen, eller deres egne længsler førte dem derhen, og som agerbrugere kunne de ikke ernære sig i byerne. Derfor finder nu også ved siden af agerbruget en håndværksmæssig opdragelse sted i Mettray og Val d'Yèvre. Kolonierne i Moisselle og i Courcelle ere udelukkende professionelle. Også dette gør en forandring af loven af 1850 i Frankrig nødvendig, idet den kun taler om anbringelse i agerbrugskolonier. Med hensyn til familiens indflydelse på de tilbagevendende børn skal kun i forbigående bemærkes, at efter d'HAUSSONVILLE skal en meget omhyggelig statistik for nogle engelske anstalter vise, at det hovedsagelig ere disse børn, som falde.

Disse ere altså hovedmomenterne i dette betydelige spørgsmål, hvis enkeltheder hver for sig have været underkastede, og endnu underkastes, en indtrængende opmærksomhed, ligesom udviklingen følges med en usvækket inter-

esse. Alt hvad således ånden har kunnet oplyse, tanken udklække, sjælen fornemme, hjertet føle, forstanden klare, penge bidrage, og menneskelige evner udrette for at redde den forsømte og brødefulde ungdom, det er nedagt i disse mægtige, velsignelsesrige og opoffrende bestræbelser, som foran ere omtalte, for at lægge det grundlag, som CHARLES LUCAS kalder det sande grundlag for den penitentiære reform. — Hvem tør vel tvivle om at det er så?

Hvad under derfor, at der i adskillige stater, særlig i denne ene retning af den penitentiære sag finder en virksomhed sted, så varm, så ivrig, så udholdende for at få denne grundsten lagt sikkert tilrette for den penitentiære reforms tunge og betydelige bygning?
